

ЦК України, спеціальними законодавчими актами у цій сфері й їх лексичним значенням.

Виокремлення строку дії договорів про розпорядження майновими правами інтелектуальної власності в якості окремого різновиду часу саме права інтелектуальної власності знаходиться поза межами чинності відповідних норм даної підгалузі цивільного права, оскільки таке питання регламентується змістом нормативного матеріалу в рамках договірної права, що опосередковує рух об'єктів права інтелектуальної власності у цивільному обороті.

Наведене підкреслює актуальність дослідження питання систематизації темпоральних величин у праві інтелектуальної власності й створює передумови для подальших розвідок у цьому напрямі.

Список використаної літератури:

1. Луць В.В. Строки і терміни у цивільному праві: монографія / В.В. Луць. — К.: Юрінком Інтер, 2013. — 320 с.
2. Маковій В.П. Термін серед темпоральних обмежень суб'єктивного права інтелектуальної діяльності / В.П. Маковій // Порівняльно-аналітичне право. — 2015. — № 4. — С. 122-126.

КИРИЛЮК А. В.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри права інтелектуальної власності та корпоративного права,
кандидат юридичних наук, доцент

УЧАСНИКИ ПРОЦЕСУ СТВОРЕННЯ ФОТОГРАФІЇ

Сьогодні є всі підстави вважати, що відсутнє одноманітне й чітке тлумачення механізму виникнення та здійснення співавторства на фотографії, а також виникнення авторських прав у фотографів й осіб, які беруть участь в зйомках. В зв'язку з цим доцільно розглянути питання, пов'язані із виникненням авторських прав у учасників процесу створення фотографії, зокрема осіб, які позують.

Шоу бізнес, складовою частиною якого є й діяльність модельних агенцій, потребує великих витрат та вкладень. Тому, природно, кожен з учасників таких відносин хоче мати юридичну гарантію законного використання й захисту своїх прав.

Відповідно до ст. 11 Закону України «Про авторське право і суміжні права», авторське право на твір виникає в результаті факту його створення. Для виникнення та здійснення авторського права не потрібна реєстрація твору або якесь інше спеціальне його оформлення, а також

виконання будь-яких інших формальностей. Автором твору, за відсутності доказів іншого, вважається особа, яка вказана як автор на оригіналі чи екземплярі твору. Це так звана презумпція авторства.

До кола суб'єктів правовідносин, пов'язаних із створенням фотографії, як твору, Закон прямо відносить авторів та співавторів. Автором вважається фізична особа, яка створила своєю власною творчою працею твір. В свою чергу, співавторами визнаються особи, загальною творчою працею яких створено твір.

Авторське право на такий твір належить усім співавторам незалежно від того, чи є такий твір одним нерозривним цілим чи складається з частин, кожна з яких має самостійне значення. Причому, для виникнення авторських прав у конкретної особи або кількох осіб необхідна наявність творчого внеску в створений твір.

Автор або співавтори фотографії — це первинні суб'єкти авторських правовідносин, яким належить вся сукупність виключних особистих майнових та немайнових прав, наявність або відсутність яких у конкретної особи надає чи не надає їй права використання фотографії і, насамперед, у комерційних цілях.

Розглянемо характер відносин кількох осіб в процесі створення фотографії, що породжують співавторство, яке завжди буде нероздільним, коли неможливо реально виділити конкретну частку внеску одного з співавторів твору. Наявність авторських прав у фотографа, як у безпосереднього творця фотографії, який зробив свій творчий внесок, є беззаперечною. В свою чергу, для виникнення авторських прав особи, яка позує, необхідна наявність її творчого внеску в створення кінцевого продукту твору. Постає питання: а чи створює якийсь твір або вносить творчий внесок в його створення особа, яка позує?

В першому — особа, яка позує, тільки втілює задум іншої особи, за допомогою позування. При цьому, така особа сама не породжує щось нове, унікальне й оригінальне, тобто в її діяльності відсутній критерій творчості. За суттю, це технічна робота особи, яка позує та використовує вже наявний ідеальний продукт діяльності людського мозку. Об'єктом фотозйомки виступає людське тіло, можливо в поєднанні з предметами. Головне завдання особи, яка позує, в такій ситуації — це передати наявний задум іншої особи. Однак, це не може слугувати підставою для виникнення у особи, яка позує, авторських прав. В цьому випадку маємо нерухоме зображення спеціальної фізичної особи, яка позує, зафіксоване на матеріальному носії.

Ще на початку XX ст. російський вчений О. Піленко писав: «...можна було легко відрізнити діяльність скульптора, який створює статую з мармуру, — від діяльності італійця, найнятого висікти цю статую із мармуру...».

Оплата результатів праці того, хто позує, в такій ситуації здійснюється не за творчу роботу, а за технічну, і може провадитися як в межах трудової, так й цивільно-правової угоди.

В іншій ситуації, особа, яка позує, може бути визнана співавтором фотографії. Слід виходити з того, що співавторство завжди встановлюється за отриманим результатом, а не за процесом роботи. Відповідно до ст. 13 Закону відносини між співавторами визначаються угодою, укладеною між ними. Частіше всього на практиці застосовується усна угода, в якій її учасники визначають свої обов'язки у сумісній творчій діяльності з створення твору.

Ця попередня угода не має юридичного значення при визначенні права авторства на той твір, що може бути створений. Право авторства визначає не ця угода, а факт творчої участі в створенні твору. Якщо особа, яка позує, внесла творчий вклад у створення твору, то в неї є всі підстави бути співавтором фотографії (наприклад, якщо така особа самостійно вибрала собі поставу, поєднання свого тіла з предметами, тощо).

Природно, після створення готового твору співавторам необхідно юридично оформити угоду щодо подальшого його використання. Право опублікування й іншого використання твору в цілому буде належати всім його творцям. Однак в нероздільному співавторстві жоден з співавторів не може без достатніх підстав відмовити іншим в рішенні про опублікування, інше використання чи зміну твору.

Тепер розглянемо ситуацію більш складну — особа, яка позує, знаходиться в трудових відносинах з роботодавцем. Певну складність в таких відносинах становить те, що їх учасниками є три суб'єкта: фотограф, особа (модель), яка позує, та агенція, з якою модель перебуває в трудових відносинах (роботодавець), а також можливе з'явлення службового твору.

Для проведення зйомок укладається угода між фотографом і моделлю агенцією. Якщо фотограф, як самостійний суб'єкт авторських правовідносин, укладає угоду з агенцією про те, що остання надає йому фотомоделей для зйомок, де моделі беруть участь виключно в ролі статистів, то виключні авторські права на фотографії належатимуть тільки йому. Агенція в свою чергу може претендувати на отримання винагороди тільки як за надану послугу.

Якщо ж передбачається, що моделі візьмуть творчу участь в створенні фотографії, то тут, на нашу думку, необхідно, при укладенні угоди між фотографом та агенцією, обов'язково зробити застереження про те, що моделі зроблять творчий внесок в створення фотографії, та частина майнових авторських прав на створені за участю моделі в порядку виконання службових обов'язків фотографії, будуть належати агенції, як роботодавцю. В цьому випадку для запобігання конфліктів доцільно укладення угоди між фотографом та агенцією про порядок використання майнових прав на створені фотографії.

Якщо будь-яка зі сторін бажає мати виключні майнові авторські права одноосібно, то передавати їх доцільно за авторською угодою. Причому сторонами в угоді можуть бути тільки фотограф і агенція. Остання, в свою чергу, зобов'язана укласти з особою, з якою вона перебуває у трудових

відносинах (моделлю), угоду про виплату авторської винагороди за створення та використання службового твору (ст. 16 Закону).

Досі дискусійним є питання про можливе співавторство на фотографію декількох учасників процесу. Як вважає Л. Тимофеев: «Фотографічний твір може бути складним синтетичним продуктом, в створення якого вкладені зусилля багатьох осіб. До них належать сценарист, який створив сюжет кадру, опис фону костюма, постаті тощо, режисер-постановник кадру (розміщення персонажів, предметів, інтер'єра тощо), фотомоделі (створення задуманих сценаристом образів), освітлювачі, костюмери, гримери та інші особи, які впливають на кінцевий творчий продукт».

Використовувати фотографічний твір без дозволу власника прав на зображений об'єкт авторського права можна тільки за умови, що такий фотографічний твір було зроблено з метою висвітлення поточних подій в обсязі, виправданому інформаційною метою. Однак і у цьому випадку необхідно зазначати ім'я автора зображеного твору. Фотографічний твір може містити зображення фізичної особи. Згідно законодавства України, публікування, виконання та розповсюдження твору образотворчого мистецтва, на якому міститься зображення фізичної особи, можливе тільки за згоди цієї особи. Якщо фізична особа позувала фотографу за платню, то такий фотографічний твір може бути використаний без згоди цієї особи. У випадку, коли зйомка фізичної особи здійснювалась відкрито на вулицях, зборах, конференціях, мітингах та інших заходах публічного характеру, вважається, що згода фізичної особи на зйомку отримана. Особливий правовий статус мають зображення, отримані за допомогою спеціальних технічних пристроїв без участі людини. Такі фотографії позбавлені авторського задуму та творчого характеру лише фіксують дійсність без спроби її інтерпретації. Тому різноманітні метеорологічні знімки, зображення, передані з супутника, не можуть вважатися об'єктами авторського права, що водночас не заважає їм бути власністю організації, що здійснювала зйомку.

ЭННАН Р. Е.

Национальный университет «Одесская юридическая академия»,
доцент кафедры права интеллектуальной собственности
и корпоративного права, кандидат юридических наук, доцент

РЕФОРМА АВТОРСКОГО ПРАВА В США В XXI ВЕКЕ

В 2012 г. исследовательским комитетом Республиканской партии США был подготовлен отчет о состоянии текущего законодательства США о копирайте (*Three Myths About Copyright Law by Republican Study*